

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Ustavno sodišče je najvišji
organ sodne oblasti za
varstvo ustavnosti in
zakonitosti ter človekovih
pravic in temeljnih svoboščin.

(Zakon o Ustavnem sodišču, 1. člen)

**POROČILO O DELU USTAVNEGA SODIŠČA
ZA LETO 2009**

Ljubljana, julij 2010

VSEBINA

I. UVOD	1
II. POMEMBNEJŠE ODLOČITVE	4
III. SPOŠTOVANJE ODLOČB USTAVNEGA SODIŠČA	12
IV. KADROVSKO STANJE	15
V. OBSEG DELA	16
1. PRIPAD ZADEV	16
1. 1. Zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov	17
1. 2. Spori glede pristojnosti	18
1. 3. Ustavne pritožbe	18
1. 4. Zadeve za oceno referendumskega vprašanja	20
1. 5. Predlog za mnenje o skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe	20
2. REŠENE ZADEVE	21
2. 1. Vse rešene zadeve	21
2. 2. Zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov	22
2. 3. Spori glede pristojnosti	23
2. 4. Ustavne pritožbe	24
2. 5. Zadevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja	26
3. STANJE NEREŠENIH ZADEV	27
4. POJASNILA GENERALNEGA SEKRETARJA	27
VI. MEDNARODNO SODELOVANJE	28

I. UVOD

Delo Ustavnega sodišča Republike Slovenije od njegove ustanovitve dalje zaznamuje prizadevanje za vzpostavljanje vladavine prava in uveljavljanje zavezanosti vseh organov oblasti ustavnemu redu. Ustava Republike Slovenije kot najvišji pravni akt dobiva preko odločitev Ustavnega sodišča svoj pomen in neposreden vpliv na delovanje nosilcev zakonodajne, izvršilne in sodne funkcije, ki jih na ta način usmerja k varstvu temeljnih pravnih in civilizacijskih vrednot, pa tudi omejuje, kadar bi pri izvrševanju svojih pristojnosti presegli meje ustavno dopustnega. S takim izgrajevanjem pravne države se krepi tudi zaupanje državljanek in državljanov v pravično in sodobno pravno ureditev ter v institucije Republike Slovenije, kar je temeljnega pomena za nadaljnji gospodarski, znanstveni in kulturni razvoj ter za druge vidike napredka, življenja in delovanja.

Ustavno sodišče si za doseg te ciljev prizadeva v okviru svojih pristojnosti, ki ga postavljajo v vlogo najvišjega organa za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin v Republiki Sloveniji. Tudi glede na izjemno veliko število vloženi vlog je razvidno, da je s svojim delom ustvarilo zaupanje in spoštovanje državljanek in državljanov ter drugih oseb, ki so pred njim iskale pravno varstvo. Ob tem pa je treba ponovno poudariti, da Ustavno sodišče glede na svojo ustavno vlogo in organiziranost seveda ne more reševati tisočev sporov, temveč se lahko posveča le omejenemu številu zadev, ki po svoji vsebini predstavljajo najpomembnejša ustavnopravna vprašanja in ki imajo širok pomen za mnoga pravna razmerja ter sodno, upravno ali zakonodajno prakso. Ustavno sodišče zato ni pristojno za nadzor nad odločanjem sodišč in organov uprave glede pravilnega ugotavljanja dejstev ter pravilne uporabe zakonov in podzakonskih predpisov, še manj pa lahko samo sprejema odločitve namesto navedenih državnih organov. V okviru svojih postopkov Ustavno sodišče presoja le, ali so bile pri odločanju sodišč in drugih nosilcev oblasti ustrezno spoštovane ustavne pravice strank v teh postopkih ter lahko v te odločitve poseže samo v primeru, če ugotovi njihovo protiustavnost – pristojnost in odgovornost za pravilnost in zakonitost takih odločitev pa vselej ostaja pri organih, ki so posamezno odločitev izdali.

Na tem mestu je treba ponovno poudariti, da so v pravni državi vsi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti dolžni varovati ustavni red in ustavno zagotovljene pravice, državljanek in državljanov ter drugih prebivalcev naše države. Prav vsi nosilci vseh treh vej oblasti morajo torej v okviru svojih postopkov, pristojnosti in odgovornosti spoštovati Ustavo Republike Slovenije in si z vsemi svojimi močmi prizadevati za njeno uveljavljanje in njeno varstvo. Ustavno sodišče lahko s svojim delom k tem prizadevanjem prispeva, nikakor pa jih ne more nadomestiti.

Zato je temeljnega pomena, da se zagotovi učinkovito varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin že v okviru odločanja organov uprave, sodišč in nosilcev

javnih pooblastil ter da za skladnost zakonov in drugih splošnih aktov z Ustavo Republike Slovenije skrbita tako Državni zbor kot Vlada Republike Slovenije že v postopku njihovega sprejemanja. Enak pomen glede te dolžnosti velja seveda tudi za župane in občinske svete pri izvrševanju pristojnosti v okviru samoupravnih lokalnih skupnosti.

K potrditvi pomena tega izhodišča prispeva tudi dejstvo, da je delo Ustavnega sodišča v letu 2009 ponovno zaznamovalo izrazito veliko število novih prejetih zadev, kar je vodilo do njegove izjemno velike obremenjenosti. Preobremenjenost Ustavnega sodišča, na katero je bila javnost opozorjena v vrsti preteklih letnih poročil o njegovem delu, tako ostaja grožnja njegovi učinkovitosti ter ga pogosto tudi izpostavlja neupravičenim kritikam glede pomanjkljivosti pri njegovem delovanju. Ustavno sodišče je zato podprlo predlagane spremembe VIII. poglavja Ustave, ki se nanašajo na njegov položaj in pristojnosti, saj bi te prinesle prepotrebno razbremenitev odločanja o manj pomembnih zadevah in hkrati omogočile Ustavnemu sodišču, da se učinkoviteje, hitreje in še bolj poglobljeno posveti najpomembnejšim pravnim vprašanjem. Navedeni predlog sprememb Ustave je nastajal dve leti v okviru skupine najbolj priznanih strokovnjakov s področja ustavnega in javnega prava in predvideva rešitve, ki bi povečale učinkovitost Ustavnega sodišča pri izvrševanju njegovih temeljnih nalog in pristojnosti. Med temi rešitvami je predvidena možnost prenosa pristojnosti za presojo ustavnosti in zakonitosti določenih podzakonskih predpisov na redno oziroma specializirano sodstvo, ki bi imelo na tej podlagi tudi pooblastilo, da navedene akte odpravi ali razveljavi in s tem zagotovi učinkovitejše sodno varstvo že na nižji stopnji v sodnem sistemu in ne šele pred Ustavnim sodiščem. Druga poglavitna rešitev pa je predvidena pristojnost Ustavnega sodišča, da na podlagi lastne presoje odloči, katero zadevo bo sprejelo v obravnavo, in s tem zagotovi, da bodo pravočasno in učinkovito obravnavana najpomembnejša pravna vprašanja, povezana z varstvom ustavne ureditve ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Navedeno pooblastilo izbire ustreza dejstvu, da lahko Ustavno sodišče v razumnem roku in s potrebno poglobljeno pravno analizo in razpravo obravnava le določeno število zadev ter da reševanje tisočev ustavnih pritožb, pobud in zahtev nista ne dosegljiv cilj in ne racionalna vloga Ustavnega sodišča.

Kljub nekaterim pomislekom, ki se pojavljajo v zvezi s takim pooblastilom Ustavnemu sodišču, pa želimo poudariti, da bo Ustavno sodišče svojo izbiro opravljalo le glede na zgoraj predstavljene kriterije pomena posamezne zadeve in ne glede na vpliv ali položaj vlagateljev oziroma druge okoliščine, ki s temeljnim poslanstvom Ustavnega sodišča niso povezane. Glede na to, da je bilo med priznanimi strokovnjaki s področja ustavnega prava doseženo široko soglasje o nujnosti in ustreznosti takih ustavnih sprememb, se je mogoče nadejati in pričakovati, da se bodo ob ustreznem dialogu lahko poenotila tudi stališča parlamentarnih strank ter da bo ustavna reforma lahko pridobila tudi potrebno večino glasov poslank in poslancev.

Na tem mestu je treba opozoriti tudi na dejstvo, da je bilo Ustavno sodišče zaradi svojega dela v preteklem letu pogosto izpostavljeno javnim kritikam, ki so presegale meje upravičenega in dopustnega. Vsakdo ima sicer pravico, da kritično oceni odločitev Ustavnega sodišča, vendar pa je pri tem dolžan spoštovati njegovo avtoriteto in mora zato izhajati iz stvarnih, pravno utemeljenih razlogov. Glede na pretekle javne polemike to med drugim pomeni, da se je pri kritiki dolžan vzdržati trditev, da so Ustavno sodišče pri njegovem delu vodili politični ali kakšni drugi parcialni interesi, ki niso združljivi z njegovim prizadevanjem za varstvo ustavne ureditve. Noben državni organ, nosilec javne funkcije ali odvetnik pa ni ne pooblaščen in ne upravičen, da odločitev Ustavnega sodišča razglasi za protipravno ali nezavezujočo.

II. POMEMBNEJŠE ODLOČITVE

Ustavno sodišče je v zvezi z razpisom referendumu prejelo dve zahtevi Državnega zbora, naj odloči, ali bi z odložitvijo uveljavitve ali zaradi zavrnitve novel zakonov lahko nastale protiustavne posledice. V obeh primerih je odgovorilo pritrdilno, saj je presodilo, da so ustavne pravice, ki bi bile lahko prizadete zaradi izida referendumu, tako pomembne, da jim je treba dati prednost pred ustavno pravico do referendumskega odločanja.

V odločbi št. U-II-1/09 z dne 5. 5. 2009 (Uradni list RS, št. 35/09) je Ustavno sodišče presojalo morebitne protiustavne posledice odložitve uveljavitve oziroma zavrnitve novele Zakona o odvetništvu in odločilo, da je v neskladju s prvim odstavkom 23. člena in z drugo alinejo 29. člena Ustave zakonska ureditev, ki omogoča položaj, ko število odvetnikov ne bi zadoščalo za zagotovitev uresničevanja navedenih človekovih pravic, ker izhaja iz povsem proste odločitve odvetnikov, ali se uvrstijo na seznam odvetnikov. Zato bi moral zakonodajalec za zagotovitev pravice do sodnega varstva oziroma pravice do obrambe v kazenskih postopkih predvideti mehanizem, ki vsakomur zagotavlja učinkovito uresničevanje teh človekovih pravic, tudi kadar število odvetnikov, uvrščenih na seznam odvetnikov, za to ne bi zadoščalo. Poleg tega je poudarilo, da iz 137. člena Ustave ne izhaja, da je z njim skladna samo takšna ureditev plačevanja odvetniških storitev, po kateri tarifo določa Odvetniška zbornica Slovenije s soglasjem državne oblasti, vendar pa tarifa pomeni okvirno opredelitev cen odvetniških storitev, ki jo odvetniki že zaradi konkurenčnosti svojih storitev lahko uporabljajo pri izvrševanju svojega poklica. Zato mora zakonodajalec, če sam določa tarifo z zakonom, v zakonodajnem postopku predvideti vsaj obvezno sodelovanje z Odvetniško zbornico Slovenije. Ustavno sodišče je v tej odločbi tudi razložilo, kaj pomeni prvi odstavek 21. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (ZRLI) za obseg ustavnosodne presoje v konkretnih primerih. Ob ugotovitvi, da veljavna zakonska ureditev ni v neskladju z Ustavo, morebitna zavrnitev sprememb te zakonske ureditve na referendumu ne glede na njihovo ustavno (ne)skladnost ne more privedi do nastanka protiustavnih posledic. Če pa je veljavna zakonska ureditev protiustavna in je namen zakonodajalca s sprejetim zakonom to protiustavnost odpraviti, je nastanek protiustavnih posledic zaradi zavrnitve zakona odvisen od tega, ali je sprejeti zakon skladen z Ustavo. Če je zakon, s katerim želi Državni zbor odpraviti morebitne obstoječe protiustavnosti, tudi sam v neskladju z Ustavo, ni mogoče ugotoviti, da bi z njegovo zavrnitvijo na referendumu že same po sebi nastale protiustavne posledice. Če pa sprejeti zakon na ustavnoskladen način odpravlja obstoječe protiustavnosti, bi z njegovo zavrnitvijo protiustavnost obstajala še naprej in je morebiti niti v roku enega leta (25. člen ZRLI) ne bi bilo mogoče odpraviti. V takem primeru je mogoče ugotoviti nastanek protiustavnih posledic, če bi zaradi zavrnitve zakona na referendumu te zanesljivo nastale. Zakonodajalec je tako ureditev očitno sprejel zato, da se z odločitvijo Ustavnega sodišča prepreči, da bi volivci na referendumu lahko sprejeli odločitev, ki bi onemogočila ustavnoskladno odpravo protiustavne zakonske ureditve.

V odločbi št. U-II-2/09 z dne 9. 11. 2009 (Uradni list RS, št. 91/09) pa je Ustavno sodišče presodilo, da bi protiustavne posledice nastale, če bi bili na referendumu zavrtni noveli Zakona o sistemu plač v javnem sektorju in Zakona o sodniški službi. Glede pomena prvega odstavka 21. člena ZRLI za obseg ustavnosodne presoje v konkretnih primerih je dodalo, da te določbe ni mogoče razlagati tako, da zakonodajalcu omogoča zlorabo oziroma izigravanje njegove pristojnosti, ki bi izničilo pravico do referendumu. Za tak primer bi lahko šlo, če bi zakonodajalec v zakonsko ureditev, s katero bi sicer želel odpraviti neko protiustavnost, vključil tudi ureditev drugih vprašanj, ki z ugotovljeno protiustavnostjo niso v neposredni zvezi, zato da se o teh vprašanjih ne bi moglo odločati na referendumu. Zlorabe zakonodajne pristojnosti oziroma njenega izigravanja Ustavno sodišče ne bi dopustilo. V konkretni zadevi je Ustavno sodišče izhajalo iz ugotovitev dveh svojih prejšnjih odločb (št. U-I-60/06 in št. U-I-159/08), s katerima je presodilo, da je ureditev plač nosilcev sodne veje oblasti v neskladju z Ustavo. Zakonodajalec niti po dveh odločbah, s katerima je bilo ugotovljeno nespoštovanje enega izmed temeljnih načel Ustave, in sicer načela delitve oblasti, protiustavnosti ni odpravil. Nadaljevanje protiustavnega stanja, ki bi ga povzročila zavrnitev zakonov na referendumu, bi bilo zato ustavnopravno nevdržno, še posebej z vidika vloge, ki jo ima sodna oblast v pravni državi, in varstva človekovih pravic ter temeljnih svoboščin. Sodišče je zato dalo prednost neodvisnosti sodnikov (125. člen Ustave) in avtoriteti sodne oblasti, ki zagotavljata človekove pravice do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave ter sta temeljna pogoja za delovanje demokratične in pravne države, pred pravico do referendumu.

Na zahtevo Državnega sveta je Ustavno sodišče z odločbo št. U-I-248/08 z dne 11. 11. 2009 (Uradni list RS, št. 95/09) že drugič presojalo ureditev funkcije predsednika Državnega sveta, ki se na podlagi Zakona o Državnem svetu opravlja nepoklicno. Sodišče je že z odločbo št. U-I-332/05 z dne 4. 10. 2007 ugotovilo, da je taka ureditev v neskladju z Ustavo, vendar se zakonodajalec ni odzval in v roku, določenem za odpravo te protiustavnosti, ni izpolnil obveznosti iz navedene odločbe, s čimer krši načela pravne države in načelo delitve oblasti. Pravilo, da morajo državni organi in nosilci javnih pooblastil (tako kot tudi vse fizične in pravne osebe), vključno z zakonodajalcem, upoštevati, spoštovati in izvrševati sodne odločbe, tudi odločbe Ustavnega sodišča, je eden temeljnih postulatov pravne države in srž ustavne demokracije. Nespoštovanje sodnih odločb pomeni zanikanje vladavine prava ter vzpostavljanje vladavine nevezane in neomejene volje. Ustavno sodišče se je zato odločilo za stopnjevanje odločitve in sporno ureditev razveljavilo. Pri tem je ponovilo razloge za ugotovljeno protiustavnost izpodbijane ureditve, ki jih je navedlo v odločbi št. U-I-332/05, in sicer da je treba pri določitvi načina opravljanja funkcije predsednika Državnega sveta dati prednost njegovi tesnejši povezanosti z delovanjem tega organa kot celote v razmerju do njegove siceršnje funkcije člana tega organa. Za učinkovito delo Državnega sveta je bistveno zagotoviti stalno razpoložljivost njegovega predsednika, da bi se Državni svet lahko pravočasno odzval na aktivnosti Državnega zbora. Nepoklicna funkcija predsednika Državnega sveta je v neskladju z ustavnim položajem tega organa iz 96. in 97. člena Ustave. Da se protiustavno stanje ne bi nadaljevalo do sprejetja potrebnega zakona, je Ustavno sodišče na podlagi drugega odstavka 40. člena Zakona o Ustavnem sodišču (ZUstS) določilo način izvršitve svoje odločbe. Določilo je, da se funkcija predsednika Državnega sveta začne opravljati poklicno z naslednjim dnem po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.

Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-279/08 z dne 9. 7. 2009 (Uradni list RS, št. 57/09) razveljavilo nekatere določbe Zakona o pravnem postopku. Izpodbijani določbi sta vzpostavljali fikcijo vročitve na formalno prijavljenem prebivališču (naslovu za vročanje), čeprav naslovnik tam dejansko ne biva oziroma je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece. Z izpodbijano zakonsko ureditvijo je zakonodajalec želel zagotoviti učinkovito sodno varstvo tožnika oziroma upnika, po drugi strani pa je dopustil možnost, da je bila nasprotna stranka (toženec oziroma dolžnik) dejansko prikrajšana za pravico do sodelovanja v postopku. Ker sta izpodbijani določbi vzpostavljali fikcijo vročitve na naslovu, na katerem naslovnik ne biva, ni bilo realno pričakovati, da se bo s pisanjem pravočasno seznanil in bo dejansko lahko izkoristil pravico do izjave v postopku. Po presoji Ustavnega sodišča uresničitev tožnikove pravice do učinkovitega sodnega varstva ne pretehta nad pomembnostjo pravice toženca do izjave v postopku, zato je izpodbijana zakonska ureditev pomenila prekomeren poseg v toženčevo pravico iz 22. člena Ustave.

Z odločbo št. U-I-128/08, Up-933/08 z dne 7. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 90/09) je Ustavno sodišče presojalo ustavnost nekaterih določb Stanovanjskega zakona in odločilo, da je bila oziroma je izpodbijana ureditev nadaljevanja najemnih razmerij v denacionaliziranih stanovanjih v neskladju z drugim odstavkom 14. člena Ustave, če se razlaga tako, da lastniku stanovanja po smrti najemnika – prejšnjega imetnika stanovanjske pravice – z njegovim zakoncem oziroma zunajzakonskim partnerjem, s katerim je v stanovanju živel ob uveljavitvi Stanovanjskega zakona, ni treba skleniti najemnega razmerja za nedoločen čas in z neprofitno najemnino. Ustavno sodišče je v zvezi s tem presodilo, da je položaj zakonca oziroma zunajzakonskega partnerja primerljiv s položajem imetnika stanovanjske pravice, zato lahko ta v najemno razmerje vstopi pod enakimi pogoji, kot so veljali za umrlega najemnika, kar pa ne velja za druge ožje družinske člane. Skupnosti, ki jo gradi najemnik s svojim partnerjem, namreč ni mogoče enačiti s skupnostjo, ki jo sestavlja z otroki (posvojenci, rejenci), starši, posvojitelji in drugimi ožjimi družinskimi člani iz 6. člena Stanovanjskega zakona, saj želja in namen skupnega trajnega bivanja praviloma obstajata le med zakonci. Določitev neprofitne najemnine tudi za najemna razmerja, v katera vstopajo ožji družinski člani, bi pomenila trajno zakonsko omejevanje pomembnega lastninskega upravičenja, in sicer prostega pogodbenega prenosa pravice uporabljati in uživati stvar ter s tem prostega pogodbenega določanja višine najemnine. Najemnikom je mogoče primerne stanovanjske pogoje zagotoviti z ukrepi, ki so z vidika posega v lastninsko pravico po svoji naravi blažji, zato bi priznanje pravice ožjim družinskim članom, da nadaljujejo najemno razmerje v denacionaliziranih stanovanjih za neprofitno najemnino, pomenilo nedopusten poseg v lastninsko pravico denacionalizacijskih upravičencev.

Z odločbo št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009 (Uradni list RS, št. 55/09) je Ustavno sodišče presojalo izpodbijano ureditev z vidika prepovedi diskriminacije na podlagi osebnih okoliščin in ugotovilo neskladje Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti z Ustavo. Opozorilo je, da je položaj partnerjev registriranih istospolnih skupnosti z vidika pravice do dedovanja po umrlem partnerju v svojih bistvenih dejanskih in pravnih prvinah primerljiv s položajem zakoncev. Razlike v ureditvi dedovanja med zakonci ter med partnerji registriranih istospolnih skupnosti zato ne temeljijo na neki stvarni, neosebni razlikovalni okoliščini,

temveč na spolni usmerjenosti. Spolna usmerjenost pa je ena od osebnih okoliščin iz prvega odstavka 14. člena Ustave. Ker za razlikovanje ni ustavno dopustnega razloga, je izpodbijana ureditev v neskladju s prvim odstavkom 14. člena Ustave.

Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-218/07 z dne 26. 3. 2009 (Uradni list RS, št. 27/09) presojalo ustavnost določb Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. Presodilo je, da izpodbijani določbi nista v neskladju z Ustavo. Zakonska ureditev, ki prepoveduje kajenje v zaprtih javnih in delovnih prostorih in ki v kadihnicah prepoveduje uživanje hrane in pijače, pomeni poseg v splošno svobodo ravnanja, vendar navedeni poseg ni nedopusten, saj je le tako mogoče učinkovito doseči ustavno dopusten cilj, ki mu sledi zakonodajalec, in sicer zaščito zaposlenih in vseh oseb pred škodljivimi učinki pasivnega kajenja ali tobačnega dima iz okolja. Glede na značilnosti zadrževanja in druženja v gostinskem prostoru tega ni mogoče šteti niti za združevanje po drugem odstavku 42. člena Ustave, saj ne gre za organizirano in trajno skupnost posameznikov, ki se tesneje povezujejo za uresničevanje skupnih interesov, niti za zbiranje po prvem odstavku 42. člena Ustave, saj je praviloma naključno, ne gre za skupinsko izražanje, pa tudi element notranje povezanosti obiskovalcev praviloma ni podan.

Z odločbo št. Up-3871/07, U-I-80/09 z dne 1. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 88/09) je Ustavno sodišče v postopku odločanja o ustavni pritožbi začelo postopek za oceno ustavnosti Zakona o kazenskem postopku, ker ne ureja ustavno pomembnega vprašanja, kdaj v povezavi s časovnim nastopom pravnomočnosti odločitve, ki se ne more več izpodbijati s pritožbo oziroma zoper njo ni pritožbe, preneha teči zastaranje kazenskega pregona. Zakon o kazenskem postopku veže na pravnomočnost najpomembnejše trenutke in faze kazenskega postopka ter posledice, ki za posameznika izhajajo iz kazenskega postopka. To velja tako za tiste, ki za posameznika izhajajo iz obsodilne sodbe, kot za upravičeno pričakovanje posameznika, da je s potekom določenega časa nastopil pravni mir in da je prenehalo upravičenje države do kazenskega pregona. Pravnomočnost sodbe pomeni, da se dejanska in pravna vprašanja obravnavajo kot dokončno rešena in da je kazenski postopek končan, ker je obravnavana zadeva razsojena stvar. Zato je zakonska ureditev, ki ne določa časovnega trenutka nastopa pravnomočnosti sodbe, v neskladju z 2. členom Ustave.

Ustavno sodišče se vsako leto srečuje s pobudami, s katerimi pobudniki izpodbijajo odloke občin o kategorizacijah občinskih cest. Z odločbo št. U-I-286/08 z dne 5. 11. 2009 (Uradni list RS, št. 94/09, Uradno glasilo Zgornjesavinjskih občin, št. 17/09) je prvič presodilo, da obstajajo posebej utemeljeni razlogi, da se plačilo stroškov pobudnikov naloži nasprotnemu udeležencu. Pobudnika sta Občino pozvala k ureditvi zadeve in jo opozorila, da bosta v nasprotnem primeru predlagala začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti Odloka o kategorizaciji. Ustavno sodišče je že v številnih primerih, ko so bili izpodbijani občinski odloki o kategorizaciji javnih cest, sprejelo vsebinsko enake odločitve in večkrat ponovilo stališče, da so takšni predpisi v neskladju z Ustavo, če občina z lastnikom ni sklenila pravnega posla za pridobitev zemljišč oziroma ga ni razlastila. V navedeni zadevi je Občina priznala, da poteka javna pot po zemljiščih v lasti pobudnikov, zato je lahko utemeljeno pričakovala vsebinsko enako odločitev Ustavnega sodišča kot v drugih podobnih primerih.

Ustavno sodišče je zato odločilo, da mora Občina v 30 dneh pobudnikoma povrniti stroške, ki sta jih imela z vložitvijo pobude.

Z odločbo v zadevi št. U-I-36/06 z dne 5. 2. 2009 (Uradni list RS, št. 14/09) je Ustavno sodišče odločilo, da obstoječa ureditev kvot za zaposlovanje invalidov ne posega v pravico delodajalcev, ki zaposlujejo najmanj 20 delavcev, do svobodne gospodarske pobude. Ustavno sodišče je ugotovilo, da Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov uveljavlja sistem ukrepov pozitivne diskriminacije invalidov. Zato je ureditev kvot v skladu z javno koristjo in ne posega prekomerno v pravico delodajalcev do svobode zaposlovanja. Ustavno sodišče je zavrnilo tudi očitke, da je ureditev, s katero je različno določena višina kvote glede na velikost in dejavnost delodajalca, v nasprotju s splošnim načelom enakosti. Zakonodajalec je namreč utemeljeno različno uredil položaj manjših in večjih delodajalcev ter višino kvote glede na dejavnost, ki jo delodajalci opravljajo, ker je dejavnost delodajalca okoliščina, ki bistveno vpliva na dejanski položaj delodajalca.

Z odločbo št. U-I-284/06 z dne 1. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 83/09) je Ustavno sodišče presojalo vprašanje zastopanja interesov delavcev v razmerju do delodajalcev. V zvezi s sklepanjem kolektivnih pogodb je odločilo, da zakonodajalec ni ne z Ustavo ne z mednarodnopravnimi akti zavezan urediti, da na delavski strani kot stranke kolektivnih pogodb nastopajo tudi drugi subjekti in ne samo sindikati. Ureditev iz Zakona o kolektivnih pogodbah ne krši splošnega načela enakosti, ker sta sindikat in svet delavcev dve različni obliki delavskega predstavništva, tako glede načina oblikovanja kot glede funkcije, ki jo imata. Na drugi strani pa je načelo enakosti kršeno z ureditvijo na podlagi Zakona o delovnih razmerjih, po kateri so delavci pri delodajalcu, kjer sindikat ni organiziran, v slabšem položaju pri sprejemanju splošnega akta delodajalca, ki je prepuščeno njegovi enostranski volji. Prav tako je to načelo kršeno, ker delavcem, ki niso člani sindikata, niso zagotovljene enake možnosti varstva njihovih pravic v postopku odpovedi. Ustavno sodišče je zakonodajalcu naložilo, naj ugotovljeno neskladje odpravi v devetih mesecih po objavi te odločbe. Do odprave ugotovljene protiustavnosti mora delodajalec, pri katerem ni organiziranega sindikata, pred sprejetjem splošnega akta pridobiti mnenje delavskih predstavnikov; pri postopku z odpovedjo delavcu, ki ni član sindikata, pa ima pristojnosti sindikata v tem postopku svet delavcev ali delavski zaupnik.

Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-165/08, Up-1772/08, Up-379/09 z dne 1. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 83/09) presojalo institut izključitve delničarjev iz družbe, ki ga ureja Zakon o gospodarskih družbah. Popolna izguba korporacijskih pravic iz delnice kljub nadomestilu v obliki denarne odpravnine pomeni poseg v pravico do zasebne lastnine manjšinskih delničarjev iz 33. in 67. člena Ustave, vendar je ta poseg v skladu s tretjim odstavkom 15. člena Ustave dopusten zaradi varstva lastninske pravice in pravice do svobodne gospodarske pobude glavnega delničarja. Glede na delež, ki ga pomenijo delnice manjšinskih delničarjev v osnovnem kapitalu družbe (to je skupno manj kot 10 %), lahko zakonodajalec upravičeno upošteva, da so upravičenja, ki jih dejansko lahko uresničijo, zgolj premoženjskopravne narave. Na drugi strani se glede na delež glavnega delničarja v osnovnem kapitalu (najmanj 90 %) lahko domneva, da ta deluje v interesu družbe kot celote in ne zgolj v svojem osebnem premoženjskem interesu. Manjšinski delničar(ji) in glavni delničar imajo lahko različne cilje

oziroma interese, kar lahko privede do nasprotja interesov, ki ni v korist nobeni strani, predvsem pa ne gospodarski družbi, zato je edini učinkovit ukrep ta, da se glavnemu delničarju pod določenimi pogoji in proti plačilu primerne denarne odpravnine omogoči, da manjšinske delničarje izključi iz družbe. S tem se glavnemu delničarju omogoči samostojno in neodvisno sprejemanje ključnih odločitev, manjšinskim delničarjem pa se zagotovi varstvo njihovih premoženjskih interesov. Ustavno sodišče je zato presodilo, da koristi glavnega delničarja na podlagi izpodbijane ureditve pretehtajo nad težo posega v zasebno lastnino manjšinskih delničarjev (zaradi izgube delnic v zameno za primerno denarno odpravnino).

Z odločbo št. Up-1292/08 z dne 10. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 77/09) je Ustavno sodišče v postopku odločanja o ustavni pritožbi odločilo o posebnem vidiku varstva lastninske pravice iz 33. člena Ustave. Ugotovilo je, da je razlaga rednih sodišč, ki enemu od skupnih lastnikov ne dopuščajo vložiti negatorne tožbe zaradi enostranskega ravnanja drugega skupnega lastnika, v neskladju s 33. členom Ustave. Taka razlaga namreč lastninsko avtonomijo prizadetega skupnega lastnika povsem izključi in v celoti omogoči prevlado tistega od skupnih lastnikov, ki deluje agresivno in samovoljno.

V odločbi št. Up-3367/07 z dne 2. 7. 2009 (Uradni list RS, št. 67/09) je Ustavno sodišče potrdilo, da razlaga, po kateri bi obdolženec moral zahtevati izločitev razpravljajočega sodnika do konca glavne obravnave, če je to možnost imel, sama po sebi ni nesprejemljiva z vidika pravice do nepristranskega sojenja iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Poleg tega je odločilo, da iz 22. člena Ustave sicer izhaja pravica obdolženca, da je navzoč pri opravljanju preiskovalnih dejanj. Opravljanje nujnega preiskovalnega dejanja ogleda brez obdolženčeve navzočnosti posega v to pravico, vendar je ta poseg dopusten, če je nujen, primeren in sorazmeren ukrep treba opraviti brez nevarnosti odlašanja, da se zavarujejo dokazi. Potrdilo je tudi, da so dokazi, pridobljeni s poligrafskim testiranjem, nezanesljivi. Zato zavrnitev izvedbe takega dokaza ne pomeni kršitve pravice do izvajanja dokazov v korist obdolženca iz tretje alineje 29. člena Ustave.

Z odločbo št. Up-3663/07 z dne 10. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 77/09) je Ustavno sodišče izjemoma odločalo o prekršku. V tej zadevi je razveljavilo sodbo prvostopenjskega sodišča, ker to sodišče ni izvedlo dokazov s pričami, ki jih je predlagal obdolženec, temveč je odločilo, da ni "dokumentiral", kje se je nahajal, in da ni z nobenim dokazom podprl svojih navedb, da očitnega prekrška s svojim vozilom ni storil sam. Ustavno sodišče je sprejelo stališče, da ni nobenega ustavno dopustnega razloga, da se obdolžencu v položaju domnevane odgovornosti onemogoči dokazovanje alibija.

V postopku na zahtevo Okrajnega sodišča v Žalcu št. U-I-46/08 z dne 16. 12. 2009 (Uradni list RS, št. 109/09) je Ustavno sodišče odločilo, da ureditev kaznovalnega naloga iz Zakona o kazenskem postopku, ki za postopek po razveljavitvi sodbe o kaznovalnem nalogu izključuje načelo prepovedi spremembe v škodo obdolženca v pritožbenem postopku, ni v nasprotju s splošnim načelom enakosti. Ugotovilo je namreč, da sta ugovor zoper sodbo o kaznovalnem nalogu in pritožba po cilju in namenu različni pravni sredstvi. Zato

pravil postopkov, povezanih z uporabo enega in drugega pravnega sredstva, ni mogoče primerjati.

V naslednjih dveh zadevah je Ustavno sodišče odločalo o koliziji med svobodo izražanja (39. člen Ustave) in varstvom osebnostnih pravic in zasebnosti (35. člen Ustave). V obeh primerih naj bi sodišča z izpodbijanimi sodnimi odločbami prekomerno posegla v ustavno zagotovljeno pravico do svobode izražanja. Z odločbo št. Up-2940/07 z dne 5. 2. 2009 (Uradni list RS, št. 17/09) je Ustavno sodišče tehtnico nagnilo v korist pravice do svobode izražanja oziroma pravice javnosti do obveščenosti. Pri tem sta bili bistveni okoliščini, da je v danem primeru šlo za novinarsko poročanje o temi, ki je imela velik pomen za javnost in da je tožnik zasedal javno funkcijo, zato so bila njegova ravnanja izpostavljena strožji presoji v tisku in javnosti.

Z odločbo št. Up-1391/07 z dne 10. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 82/09) pa je Ustavno sodišče zavrnilo ustavno pritožbo, ker je presodilo, da sodišči s stališči v izpodbijanih sodbah in s svojima odločitvama nista nedopustno omejili pritožničine svobode izražanja iz prvega odstavka 39. člena Ustave oziroma v tehtanju med svobodo izražanja na eni strani in pravico do osebnega dostojanstva na drugi strani razmerja med omenjenima ustavnima dobrinama nista opredelili tako, da bi bila svoboda izražanja prekomerno omejena. Novinarji pri opravljanju svojega dela sicer uživajo velik obseg varstva pravice do svobode izražanja, ki je pogojen z njihovo pomembno vlogo v družbi. Če pa novinar s svojo izjavo, ki pomeni poseg v osebnostne pravice oškodovanca, tako prekorači vsebinske okvire razprave oziroma teme, o kateri poroča, da ni več mogoče reči, da z njo kakorkoli prispeva k odprti javni razpravi o družbeno pomembni zadevi, ni mogoče govoriti o tem, da je opravljal svojo družbeno vlogo in da zato njegova svoboda izražanja pretehta poseg v osebnostne pravice oškodovanca.

Z vidika osebnostne pravice, ki uživa varstvo na podlagi 35. člena Ustave, je zanimiva tudi odločba št. Up-2155/08 z dne 1. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 82/09), v kateri je Ustavno sodišče presojalo, ali je bila pritožnikoma s predstavitevjo žarnega groba njunih staršev brez njune vednosti in privolitve ovirana pravica do dostojnega ohranjanja spomina na pokojne starše. Ustavno sodišče je poudarilo, da so pietetna čustva svojcev do pokojnika varovana v okviru njihove pravice do duševne integritete, ki je kot osebnostna pravica varovana v 35. členu Ustave. Raznolikost življenjskih primerov, v katerih so lahko prizadeti pravica do pietete, intenzivnost njihovega doživljanja in čustvovanja posameznika, ter dejstvo, da gre v tovrstnih zadevah praviloma za izredno občutljiva vprašanja, terja od sodišča, da v vsakem posameznem primeru pazljivo presoja, ali konkretni položaj sodi pod s to pravico zavarovan položaj in ali očitani poseg glede na vse okoliščine primera pomeni kršitev te pravice. Glede na to, da gre pri pravici do duševne integritete v prvi vrsti prav za človekovo osebno čustvovanje in notranje duševno življenje, je Ustavno sodišče menilo, da pri presoji ni mogoče prezreti posameznikovih trditev o njegovi čustveni prizadetosti. Ustavno sodišče je zato presodilo, da je stališče, da je pravica do pietete posamezniku zagotovljena že, če so mu omogočeni obiski na grobu pokojnika, preozko in krši 35. člen Ustave.

Omeniti velja še zadevi s področja pravice do mednarodne zaščite. Tako je z odločbo št. Up-763/09 z dne 17. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 80/09) Ustavno

sodišče razveljavilo sodbo Vrhovnega sodišča in mu zadevo vrnilo v novo odločanje, ker je ugotovilo, da se to sodišče ni opredelilo do okoliščin, ki so pomembne z vidika spoštovanja načela nevračanja, torej glede obstoja pritožnikove ogroženosti (tako objektivne kot subjektivne). S tem je po presoji Ustavnega sodišča kršilo pritožnikovo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

Z odločbo št. Up-360/09 z dne 3. 12. 2009 (Uradni list RS, št. 105/09) pa je Ustavno sodišče presodilo, da stališče Vrhovnega sodišča, ki ne vsebuje odgovora na vprašanje, kakšno sodno varstvo je bilo pritožniku zagotovljeno v zvezi s pridržanjem v Centru za tujce, krši pritožnikovo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Navedeno pridržanje lahko po naravi stvari (glede na vrsto, trajanje, učinke in način izvrševanja odrejenega ukrepa) pomeni omejitev gibanja (32. člen Ustave), lahko pa preraste v poseg v osebno svobodo (19. člen Ustave). Če gre za poseg v osebno svobodo kot eno od najbolj temeljnih pravic posameznika, morata biti zakonska podlaga za takšen poseg in sodno varstvo v zvezi s tem jasno in določno opredeljena.

III. SPOŠTOVANJE ODLOČB USTAVNEGA SODIŠČA

V letnih poročilih o svojem delu Ustavno sodišče vselej opozori na spoštovanje tistih svojih odločb, ki so izdane na podlagi 48. člena Zakona o Ustavnem sodišču. V primerih, ko z razveljavitvijo zakonske določbe ni mogoče sanirati ugotovljene protiustavnosti, ker je zakon protiustaven, ker nekega vprašanja ne ureja ali ga ureja na način, ki ne omogoča njegove razveljavitve, Ustavno sodišče zgolj ugotovi protiustavnost in v skladu z drugim odstavkom 48. člena Zakona o Ustavnem sodišču zakonodajalcu (ali drugemu normodajalcu) določi rok, v katerem mora ugotovljeno protiustavnost odpraviti. Če se zakonodajalec v roku ne odzove, s svojim ravnanjem krši načela pravne države in načelo delitve oblasti, na kar Ustavno sodišče vedno znova opozarja v svojih odločbah.

Pri tej navedbi nespoštovanih oziroma neizvršenih odločitev Ustavnega sodišča pa je treba poudariti, da so v poročilu zajete zgolj tiste odločitve, na katere se zavezani organ sploh ni odzval s spremembo zakona oziroma drugega predpisa. Ustavna skladnost in ustreznost po odločbi Ustavnega sodišča sprejete spremembe predpisa ali spremembe pravno relevantnih okoliščin, ki vplivajo na zavezo iz odločb Ustavnega sodišča, pa so predmet konkretnih postopkov ustavnosodne presoje in zato tovrstne ocene pri tej navedbi neizvršenih odločb Ustavnega sodišča niso bile upoštevane.

V preteklem letu sta se tako zakonodajalec kot Vlada Republike Slovenije, ki je ustavno pooblaščen predlagateljica zakonov, odzvala na kar nekaj odločitev Ustavnega sodišča. Dejstvo pa je, da še vedno ostajajo neizvršene odločbe Ustavnega sodišča, nekatere celo že več let, kar je posebej zaskrbljujoče, kadar so zaradi tega ogrožene tudi človekove pravice¹. Opozoriti je tudi treba, da se je spet povečalo število odločitev Ustavnega sodišča, na katere se do konca leta kljub izteku rokov še niso odzvale občine. Teh je bilo kar deset.

Najstarejša neizvršena odločitev izhaja iz leta 1998. Gre za odločbo št. U-I-301/98 z dne 17. 9. 1998 (Uradni list RS, št. 67/98, in OdlUS VII, 157), s katero je bila ugotovljena protiustavnost določbe Zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, ki določa območje Mestne občine Koper.

Rok za uskladitev protiustavnega predpisa je že zdavnaj potekel tudi glede odločbe št. U-I-358/04 z dne 19. 10. 2006 (Uradni list RS, št. 112/06, in OdlUS XV, 72), s katero je Ustavno sodišče ugotovilo protiustavnost prvega odstavka 58. člena in drugega odstavka 178. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ker zakonodajalec ni izkazal razumnega razloga (drugi odstavek 14. člena Ustave) za to, da pravici iz izpodbijanih določb lahko uveljavijo le zavarovanci, ki so zavarovani na podlagi sklenitve delovnega razmerja, ne pa tudi samozaposleni.

¹ Ob sprejetju tega poročila je zakonodajalec že izvršil odločbo št. U-I-246/02 z dne 3. 4. 2003 (Uradni list RS, št. 36/03, in OdlUS XII, 24) glede odprave protiustavnosti Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, kar je ugotovilo Ustavno sodišče v svoji odločbi št. U-II-1/10 z dne 10. 6. 2010 (Uradni list RS, št. 50/10).

Nespoštovane so tudi štiri odločbe, izdane leta 2007, glede katerih se je rok za odpravo protiuustavnosti že iztekel. Z odločbo št. U-I-57/06 z dne 29. 3. 2007 (Uradni list RS, št. 33/07, in OdlUS XVI, 22) je Ustavno sodišče spoznalo prvi odstavek 3. člena Zakona o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo, po katerem komisija, sestavljena le iz poslancev Državnega zbora, z namenom preprečevanja korupcije opravlja nadzor nad premoženjskim stanjem in spoštovanjem nezdružljivosti funkcije z opravljanjem drugih funkcij in del tudi za funkcionarje, ki jim Ustava zagotavlja samostojen in neodvisen položaj, za neskladnega z načelom delitve oblasti iz drugega odstavka 3. člena Ustave. Delno neizvršena je odločba Ustavnega sodišča št. U-I-7/07, Up-1054/07 z dne 7. 6. 2007 (Uradni list RS, št. 54/07, in OdlUS XVI, 63) o protiuustavnosti Zakona o lokalnih volitvah in Zakona o volitvah v Državni zbor, ker ne urejata podrobneje pravil o glasovanju po pošti, ki pomenijo način izvrševanja volilne pravice. Medtem ko je Državni zbor Zakon o lokalnih volitvah uskladi s to odločbo, ostaja Zakon o volitvah v Državni zbor neusklajen. Z odločbo št. U-I-332/05 z dne 4. 10. 2007 (Uradni list RS, št. 94/07, in OdlUS XVI, 73) je bila ugotovljena protiuustavnost 1. in 3. člena Zakona o dopolnitvah Zakona o Državnem svetu, kolikor se nanašata na funkcijo predsednika Državnega sveta Republike Slovenije, kajti nepoklicno opravljanje te funkcije posega v ustavno določeni položaj tega organa in ogroža opravljanje njegovih ustavnih nalog. Z odločbo št. U-I-11/07 z dne 13. 12. 2007 (Uradni list RS, št. 122/07, in OdlUS XVI, 86) pa je Ustavno sodišče odločilo, da je v neskladju z Ustavo Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. S tem, ko je zakonodajalec ukinil obveznost staršev, da preživljajo svoje polnoletne invalidne otroke, ki nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, ni pa istočasno ustavnoskladno uredil obveznosti države iz naslova socialnega varstva teh invalidov po 52. členu Ustave, je prekomerno posegel v pravni položaj obravnavane skupine invalidov.

Leta 2008 je Ustavno sodišče izdalo dve odločbi, s katerima je ugotovilo neskladje obravnavanih zakonov z Ustavo, katerih protiuustavnost zakonodajalec kljub izteku roka še ni odpravil. Z odločbo št. U-I-295/07 z dne 22. 10. 2008 (Uradni list RS, št. 105/08, in OdlUS XVII, 56) je Ustavno sodišče ugotovilo neskladje šestega odstavka 4. člena Zakona o volilni in referendumski kampanji z Ustavo, kolikor se nanaša na Državni svet. Ker je delovanje Državnega sveta kot državnega organa v celoti financirano iz državnega proračuna, mu je treba za referendumsko kampanjo zagotoviti ustrezna proračunska sredstva. Ustavno sodišče je presodilo, da je lahko prizadeto učinkovito izvrševanje njegovih ustavnih nalog in s tem kršen 97. člen Ustave, ker o dodelitvi in o višini sredstev Državnega sveta za referendumsko kampanjo, kadar je predlagatelj referenduma Državni svet, odloča Vlada po prostem preudarku. Ustavno sodišče pa je izdalo tudi odločbo št. U-I-146/07 z dne 13. 11. 2008, (Uradni list RS, št. 111/08, in OdlUS XVII, 59), s katero je ugotovilo neskladje Zakona o pravnem postopku z Ustavo, ker ne ureja pravice slepih in slabovidnih oseb do dostopa do sodnih pisanj ter do pisnih vlog strank in drugih udeležencev v postopku v zanje zaznavni obliki.

Delno nespoštovana je še vedno odločba Ustavnega sodišča št. U-I-345/02 z dne 14. 11. 2002 (Uradni list RS, št. 105/02, in OdlUS XI, 230) o neskladju nekaterih občinskih statutih, ki niso oziroma ne določajo, da so predstavniki občinskih svetov tudi predstavniki romske skupnosti, z Zakonom o lokalni samoupravi.

Medtem ko so druge občine svoje statute uskladile z omenjeno odločbo, se Občina Grosuplje nanjo še vedno ni odzvala.

Nespoštovanih odločb, s katerimi je bilo občinam naloženo odpraviti protiuustavnosti občinskih predpisov, je še devet. Z odločbo št. U-I-21/04 z dne 9. 6. 2005 (Uradni list RS, št. 59/05 in 88/05 – popr., in OdlUS XIV, 48) je bila v delu, v katerem opredeljuje javno pot, ki deloma vodi prek zasebnega zemljišča, glede katerega ni bil izveden postopek razlastitve, ugotovljena protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest v Občini Dobropolje. Z odločbo št. U-I-240/05 z dne 15. 3. 2007 (Uradni list RS, št. 29/07, in OdlUS XVI, 19) je bila iz enakega razloga ugotovljena protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest v Mestni občini Celje. Z odločbo št. U-I-335/05 z dne 10. 10. 2007 (Uradni list RS, št. 96/07, in OdlUS XVI, 76) pa je bila iz enakega razloga ugotovljena protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest in kolesarskih poti v Mestni občini Kranj. Štirim nespoštovanim odločbam Ustavnega sodišča, s katerimi so bile ugotovljene protiuustavnosti občinskih predpisov, so se roki za njihove odprave iztekli leta 2008. Z odločbami št. U-I-18/06 z dne 20. 3. 2008 (Uradni list RS, št. 33/08, in OdlUS XVII, 13), št. U-I-42/06 z dne 20. 3. 2008 (Uradni list RS, št. 33/08, in OdlUS XVII, 14) in št. U-I-304/06 z dne 15. 5. 2008 (Uradni list RS, št. 53/08, in OdlUS XVII, 18) so bile iz enakega razloga ugotovljene protiuustavnosti Odloka o kategorizaciji občinskih cest Mestne občine Ljubljana. Z odločbo št. U-I-132/07 z dne 9. 10. 2008 (Uradni list RS, št. 100/08, in OdlUS XVII, 51) pa je bila ugotovljena protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest v Občini Cerknica. Leta 2009 se je iztekel rok za izvršitev še dveh odločb Ustavnega sodišča, in sicer odločbe št. U-I-113/08 z dne 2. 4. 2009 (Uradni list RS, št. 30/09) in odločbe št. U-I-281/08 z dne 16. 4. 2009 (Uradni list RS, št. 34/09 in Uradni vestnik Občine Ormož, št. 7/09). S prvo odločbo je Ustavno sodišče ugotovilo protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest (in kolesarskih poti) v Občini Slovenske Konjice, z drugo odločbo pa protiuustavnost Odloka o kategorizaciji občinskih cest na območju Občine Ormož.

Kot je razvidno, gre v teh primerih, ko občine z odloki o kategorizaciji cest dejansko brez podlage nacionalizirajo zasebna zemljišča, za vsebinsko enake odločitve. Spoštovanje odločitev Ustavnega sodišča v pravni državi bi narekovalo, da občine same odpravijo take protiuustavnosti, ne da bi bil sploh potreben poseg Ustavnega sodišča. Kljub temu, da je preteklo že nekaj let, odkar je Ustavno sodišče izdalo prve takšne odločbe, je v preteklem letu prejelo kar nekaj pobud, s katerimi so pobudniki izpodbijali prav takšne občinske oziroma mestne odloke, s čimer se očitno dokaj razširjeno protiuustavno ravnanje nadaljuje.

IV. KADROVSKO STANJE

Leto 2009 je Ustavno sodišče začelo s polno sestavo sodnic in sodnikov. Funkcijo ustavne sodnice oziroma ustavnega sodnika so opravljali tri sodnice in šest sodnikov Ustavnega sodišča. V tem letu ni bilo obsežnih kadrovskih menjav nosilcev ustavnosodne funkcije. Z 18. 12. 2009 je funkcija ustavnega sodnika prenehala dr. Cirilu Ribičiču, 19. 12. 2009 pa je svojo funkcijo ustavne sodnice nastopila mag. Jadranka Sovdat, ki je pred tem opravljala funkcijo generalne sekretarke Ustavnega sodišča.

Poleg sodnic in sodnikov sodi med funkcionarje Ustavnega sodišča še generalni sekretar. Ker je dolgoletna generalna sekretarka Ustavnega sodišča konec leta 2009 prevzela funkcijo ustavne sodnice, je moralo Ustavno sodišče imenovati novega generalnega sekretarja. Od njene izvolitve do februarja leta 2010, ko je funkcijo generalnega sekretarja nastopil prof. dr. Erik Kerševan, je to funkcijo začasno opravljala dotedanja namestnica generalne sekretarke.

Ob koncu leta 2009 je bilo na Ustavnem sodišču poleg funkcionarjev zaposlenih 78 oseb, od tega 27 svetovalcev Ustavnega sodišča za poln delovni čas (tj. enako število kot leta 2008). Svetovalsko delo so poleg vodstvenih nalog in organizacijskega dela opravljale tudi namestnica generalne sekretarke in tri pomočnice generalne sekretarke. V tem letu so bile na delu na Ustavnem sodišču dve dodeljeni okrožni sodnici (ena od njiju od 20. 4. 2009) in dodeljena višja sodnica, ki so opravljale delo svetovalke Ustavnega sodišča oziroma namestnice generalne sekretarke. En svetovalec Ustavnega sodišča, sicer profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani, je delo opravljal v petinskem dopolnilnem delovnem razmerju.

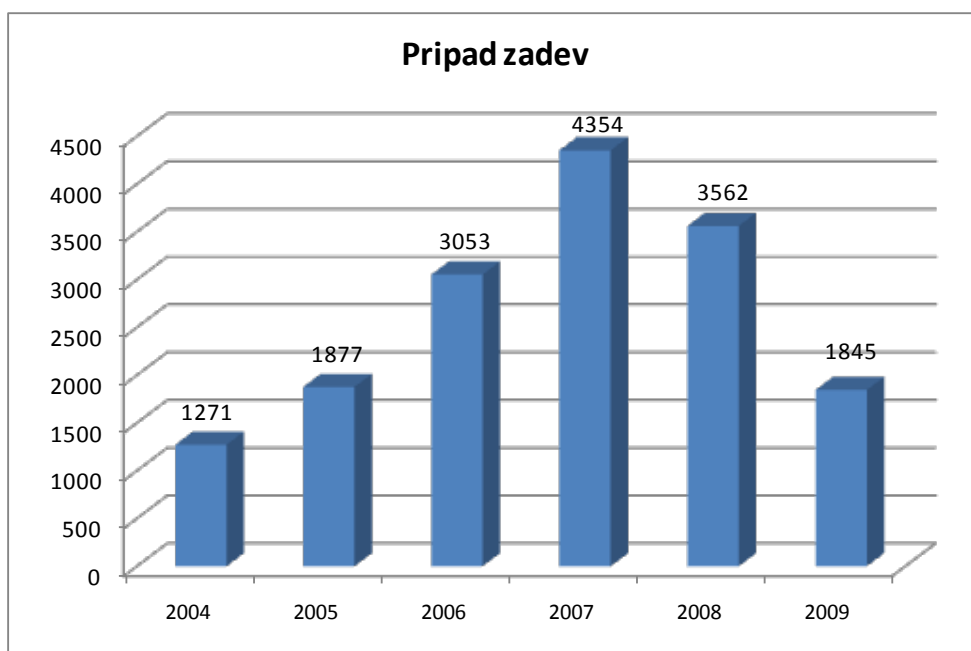
V letu 2009 je bilo izvedenih 5 javnih natečajev za mesta svetovalcev Ustavnega sodišča. Trije natečaji so se končali z izbiro najbolj usposobljenih kandidatov, dva natečaja pa sta se zaključila neuspešno.

V. OBSEG DELA

1. Pripad zadev

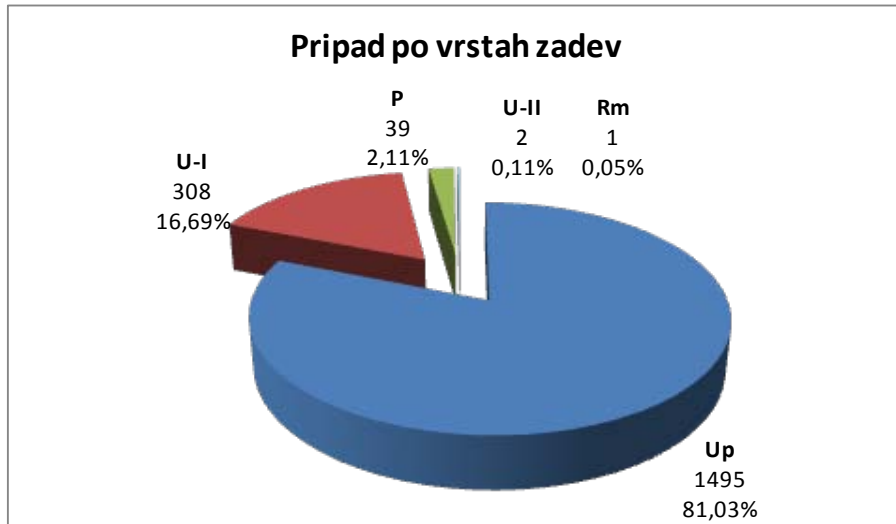
Leta 2009 je Ustavno sodišče prvič po nekaj zaporednih letih zaznalo bistven upad prejetih zadev.

V letu 2008 je bil pripad sicer manjši kot leto prej, vendar je bil upad bistveno manjši kot v letu 2009. V primerjavi z letom 2008 je v letu 2009 Ustavno sodišče prejelo kar za 48,20 % (3562:1845) manj zadev, vendar pa statistični upad ne pomeni tudi razbremenitve Ustavnega sodišča, saj je praktično v celoti le posledica zmanjšanja števila ustavnih pritožb s področja prekrškov (več v nadaljevanju).

Graf 1: Primerjava pripada zadev po letu prejema

Pripad v letu 2009 je statistično primerljiv z letom 2005, vendar le na podlagi absolutnih števil, ne pa tudi ob upoštevanju posameznih značilnosti.

Graf 2: Struktura prejetih zadev po vrstah zadev²

Zmanjšanje skupnega pripada zadev gre tako predvsem na račun zmanjšanja števila ustavnih pritožb, čeprav te v strukturi zadev še vedno daleč prevladujejo z 81,03 % (1495:1845). Zadev za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov je Ustavno sodišče v letu 2009 prejelo 308, kar je 16,69 % vseh prejetih zadev. Prejelo pa je še 39 zadev o sporih glede pristojnosti, 2 zadevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja ter 1 predlog za mnenje o skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe.

1. 1. Zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov

V primerjavi z letom 2008 je bilo leta 2009 za 4,64 % (323:308) manj zahtev in pobud za oceno ustavnosti zakonov oziroma za oceno ustavnosti in zakonitosti podzakonskih predpisov. V zadnjih letih je mogoče ugotoviti počasen vendar vztrajen trend upadanja števila vloženih zahtev in pobud za oceno ustavnosti zakonov. Navedeno je posledica (sicer že ustaljenega) strožjega stališča Ustavnega sodišča glede izkazanosti pravnega interesa kot procesne predpostavke za začetek takega postopka presoje. Udeleženci pa po drugi strani vse pogosteje hkrati vlagajo ustavne pritožbe in pobude za oceno ustavnosti zakona, ker v postopkih pred pristojnimi sodišči z ustavnopravnimi očitki, naslovljenimi na zakonske določbe, niso bili uspešni.

² Zadeve iz pristojnosti Ustavnega sodišča se vodijo v različnih vrstah vpisnikov, in sicer se zadeve, ki jih je prejelo Ustavno sodišče v preteklem letu, vodijo:

- v U-I vpisniku zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil,
- v U-II vpisniku zadeve za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja,
- v Rm vpisniku predlogi za mnenje o skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe,
- v Up vpisniku zadeve ustavnih pritožb,
- v P vpisniku zadeve sporov glede pristojnosti

Še vedno so pooblašчени predlagatelji v manjšini med udeleženci v postopku na aktivni strani. Leta 2009 so le 8,77 % (27:308) vseh postopkov za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov sprožili pooblašчени predlagatelji. Pooblaščenih vlagateljev pa je bilo v letu 2009 med udeleženci v postopku na aktivni strani 12,50 % (27:24) več kot v letu 2008. 10 zahtev (4 več kot leto prej) so vložila sodišča, 7 jih je vložila Vlada, 4 zahteve so vložile občine, po 3 zahteve pa sindikati in Računsko sodišče.

V strukturi izpodbijanih predpisov še vedno prevladujejo zakoni in drugi akti Državnega zbora. Izpodbijanih jih je bilo 92, sledijo akti lokalnih skupnosti (60) ter izvršilni predpisi Vlade (27) in ministrstev (16). Sicer pa so bili v 16 primerih izpodbijani še akti drugih organov, kot so npr. akti Banke Slovenije, Gospodarske zbornice, Konfederacije sindikatov, Združenja SAZAS, RTV Slovenije, Univerze v Mariboru, idr.

Med zakoni so bili največkrat izpodbijani Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (46-krat), vendar gre večinoma za identične pobude, ki spremljajo hkrati vložene ustavne pritožbe, Zakon o pravnem postopku (23-krat) Zakon o prekrških (20-krat) ter Obligacijski zakonik (21-krat).

1. 2. Spori glede pristojnosti

Leta 2009 je bil zabeležen bistven upad sporov glede pristojnosti, ki jih je bilo v primerjavi z letom prej kar za 63,55 % (107:39) manj. Največji upad teh sporov je na področju prekrškov. V primerjavi z letom prej je namreč teh sporov kar 71,84 % (103:29) manj, še vedno pa pomenijo spori na področju prekrškov velik delež 74,36 % (29:39) vseh sporov glede pristojnosti, ki jih je v letu 2009 prejelo Ustavno sodišče. Ostali spori glede pristojnosti so se nanašali na denacionalizacijske (3), davčne (1), kazenske (1), prostorske (1) in druge (4) zadeve.

1. 3. Ustavne pritožbe

Glede ustavnih pritožb s področja prekrškov, ki so v zadnjih dveh letih predstavljale velik delež vseh vloženi ustavnih pritožb, je v letu 2009 prvič opazen bistven učinek novele Zakona o Ustavnem sodišču, ki je določila, da takšne ustavne pritožbe praviloma niso dovoljene. Posledično se je skupno število vloženi ustavnih pritožb v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 52,27 % (3132:1495). Število ustavnih pritožb s področja prekrškov se je namreč v letu 2009 v primerjavi z letom prej zmanjšalo kar za 87,19 % (1983:254) in pomeni le 16,99 % vseh vloženi ustavnih pritožb, medtem, ko je ta delež v letu 2008 znašal 63,31 %. Med prejetimi ustavnimi pritožbami s področja prekrškov pa je še vedno 111 (43,70 %) t. i. tipiziranih vlog. To so vloge, ki imajo enako vsebino, ne glede na to, kateri akti so z njimi izpodbijani.

Senat	2008	2009	Sprem.
Civilni	436	548	+25,69 %
Upravni	567	548	-3,35 %
Kazenski	2.129	399	-81,26 %
SKUPAJ	3.132	1.495	-52,27 %

Tabela 1: Prejete Up zadeve po senatih

V primerjavi z letom prej se je skupno število vloženih ustavnih pritožb v letu 2009 sicer zmanjšalo, vendar zgolj na račun zmanjšanja števila ustavnih pritožb s področja prekrškov, predvsem s področja varnosti v cestnem prometu. Če primerjamo število vloženih ustavnih pritožb v letu 2008 in 2009 in pri tem ne upoštevamo ustavnih pritožb s področja prekrškov, vloženih s t. i. tipiziranimi vlogami, vidimo, da je v letu 2009 v primerjavi z letom prej prišlo celo do povečanja števila vloženih ustavnih pritožb za 8,98 % (1270:1384). To povečanje gre v celoti na račun ustavnih pritožb, ki jih obravnava civilni senat. V primerjavi z letom prej, jih je namreč Ustavno sodišče v letu 2009 prejelo kar 25,69 % več (436:548). Število prejetih ustavnih pritožb, ki jih obravnava upravni senat, pa je ostalo približno na ravni iz leta 2008.

Vrsta zadeve	Prejeto	Delež
Pravda	372	24,88 %
Prekrški	254	16,99 %
Drugi upravni spori	198	13,24 %
Kazenska zadeva	145	9,70 %
Denacionalizacija	88	5,89 %
Izvršba	81	5,42 %
Delovni spor	73	4,88 %
Socialni spor	55	3,68 %
Davki	50	3,34 %
Gospodarski spor	48	3,21 %
Osebna stanja	41	2,74 %
Prostorske zadeve	37	2,47 %
Nepravda	16	1,07 %
Zemljiškoknjižni postopek	15	1,00 %
Zapuščinski postopek	8	0,54 %
Insolvenčni postopek	6	0,40 %
Brez spora	4	0,27 %
Ostalo	3	0,20 %
Vpis v sodni register	1	0,07 %
Skupaj	1495	100 %

Tabela 2: Struktura prejetih Up po vrsti zadev

V letu 2009 so v strukturi zadev ustavnih pritožb prevladovale ustavne pritožbe s pravnega področja, ki jih je med vsemi ustavnimi pritožbami 24,88 % (372:1495). Sledijo jim prekrški s 16,99 %, zadeve drugih upravnih sporov s 13,24 %, kazenske zadeve, zadeve denacionalizacije, izvršb, itn.

Celotno število prejetih ustavnih pritožb v letu 2009 (1495) pomeni še vedno bistveno prevelik obseg dela za Ustavno sodišče, še posebej ob upoštevanju trendov, da se število zahtevnih ustavnih pritožb, ki terjajo daljšo in intenzivnejšo pravno obravnavo, povečuje, zmanjšuje pa se predvsem ali skoraj izključno obseg tipiziranih vlog in manj pomembnih zadev, ki so sicer terjale določen obseg administrativnega dela, vendar pa je bil njihov učinek na obremenitev Ustavnega sodišča relativno manjši. Očitno je torej, da so učinki, ki so bili doseženi s spremembo prakse na podlagi spremembe Zakona o Ustavnem sodišču v letu 2007 ter z ustreznim oblikovanjem in standardizacijo procesnega odločanja o manj pomembnih zadevah, premajhni, da bi se zagotovila vzdržna raven učinkovitega delovanja Ustavnega sodišča v prihodnjih letih. Zato bo potrebno uveljaviti nove spremembe, da bi se doseglo ustrezno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin posameznikov in pravnih oseb, ki ne bo moglo biti usmerjeno v povečevanje števila rešenih zadev, temveč v zagotavljanje kvalitete ustavnosodnega odločanja ter spoštovanja odločitev in stališč Ustavnega sodišča v upravni in sodni praksi.

1. 4. Zadeve za oceno referendumskega vprašanja

Na podlagi 21. člena Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi (ZRLI) Ustavno sodišče na zahtevo Državnega zbora odloča o tem ali bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona lahko nastale protiustavne posledice. Ustavno sodišče o tovrstnih zadevah odloča redko. Leta 2009 je od Državnega zbora prejelo dve zahtevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja. Ena se je nanašala na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvetništvu, druga pa na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sistemu plač v javnem sektorju ter Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodniški službi.

1. 5. Predlog za mnenje o skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe

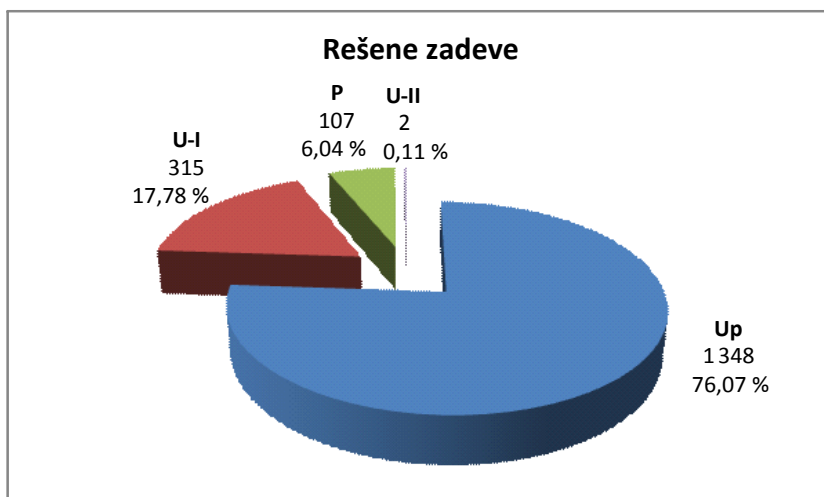
V novembru leta 2009 je Ustavno sodišče prejelo predlog Vlade Republike Slovenije za izrek mnenja o skladnosti Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške z Ustavo Republike Slovenije.

2. Rešene zadeve

Leta 2009 je imelo Ustavno sodišče 35 plenarnih sej, na katerih je bilo obravnavanih skupaj 783 zadev, nekatere izmed njih tudi večkrat, kar še posebej velja za zahtevnejše zadeve. Senati so se sestali na 29 vnaprej sklicanih sejah, na katerih je bilo obravnavanih skupaj 176 zadev ustavnih pritožb. To so praviloma primeri, ki odpirajo pomembnejša ustavnopravna vprašanja, ki terjajo še posebej poglobljeno obravnavo članov senata. Ob navedenem pa je v številnih primerih, kjer je vsebina zadev to omogočala, odločanje senatov o ustavnih pritožbah potekalo na dopisen način. Na podlagi pripravljenega gradiva, ki ga je v vsaki posamezni zadevi sodnik poročevalec predložil drugima dvema članoma senata, je bilo na ta način sprejetih večina odločitev senatov, bodisi da je šlo za sprejeme, nesprejeme ali zavrženja ustavnih pritožb. Če je bila odločitev članov senata soglasna, je bila na takšen način sprejeta tudi končna odločitev o zadevi.

2. 1. Vse rešene zadeve

Leta 2009 je Ustavno sodišče odločilo o 1772 zadevah. Enako kot za prejšnje leto tudi tokrat velja, da je bilo to, za Ustavno sodišče izjemno veliko število rešenih zadev, doseženo predvsem na podlagi izločitve velikega števila vlog bodisi zaradi neizpolnjevanja procesnih predpostavk (oziroma nedovoljenosti ustavnih pritožb po 55.a členu Zakona o Ustavnem sodišču) bodisi zaradi njihove očitne neutemeljenosti. V tem statističnem okviru pa je težko ustrezno prikazati in umestiti najpomembnejši pokazatelj uspešnosti dela Ustavnega sodišča, ki je seveda v tem, da je Ustavno sodišče tudi v letu 2009 odločilo o številnih izjemno zahtevnih zadevah (od katerih so nekatere predstavljene tudi v tem poročilu), ki pomenijo po eni strani zelo veliko vložene dela po drugi strani pa velik prispevek v varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter k vladavini prava, ki ga ni mogoče številčno izmeriti in ovrednotiti. Zato še vedno velja ugotovitev, da številčni podatki o obsegu dela za Ustavno sodišče ne pomenijo izkazane učinkovitosti, temveč kažejo na anomalijo, ki jo je nujno treba odpraviti.

Graf 3: Rešene zadeve po vrstah zadev

V strukturi rešenih zadev prevladujejo ustavne pritožbe, ki pomenijo 76,07 % (1348:1772) vseh rešenih zadev. Sledijo zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov s 17,78 % (315:1772) ter spori o pristojnosti s 6,04 % (107:1772). Ustavno sodišče je v letu 2009 rešilo še 2 zadevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja.

2. 2. Zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov

Leta 2009 je v primerjavi z letom prej Ustavno sodišče rešilo sicer manj zadev za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov (315:487), vendar primerjava ne daje realne slike, saj v letu 2008 velike večine teh zadev Ustavno sodišče ni vsebinsko obravnavalo, temveč jih je zavrglo v skladu s stališčem glede izkazanosti pravnega interesa za začetek takega postopka, ki je bilo sprejeto ob koncu leta 2007, v letu 2008 pa uveljavljeno kot ustaljena ustavnosodna presoja (v letu 2008 je bilo tako zavrženih kar 360 pobud za začetek postopka za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov). Zato je relevantnejša primerjava reševanja navedenih zadev v letu 2009 z letom 2007. Glede na leto 2007 je Ustavno sodišče v letu 2009 odločilo o 8,62 % (290:315) več tovrstnih zadev.

Če ne upoštevamo pobud, ki so bile v letu 2008 zavržene, je Ustavno sodišče v letu 2009 v približno enakem številu zadev kot leto prej odločalo o ustavnosti oziroma zakonitosti izpodbijanih predpisov.

Način rešitve	Število	
	2008	2009
Razveljavitev zakonskih določb	4	5
Neskladnost z Ustavo – zakonske določbe	4	2
Neskladnost z Ustavo in določitev roka – zakonske določbe	18	14
Ni v neskladju z Ustavo – zakonske določbe	15	18
Neskladnost, razveljavitev oz. odprava podzakonskih določb	6	11
Ni v neskladju z Ustavo ali zakonom – podzakonske določbe	1	1
Zavrnitev	41	49
Zavrženje	360	223
Ustavitev	17	10

Tabela 3: Načini rešitev za U-I zadeve za leti 2008 in 2009

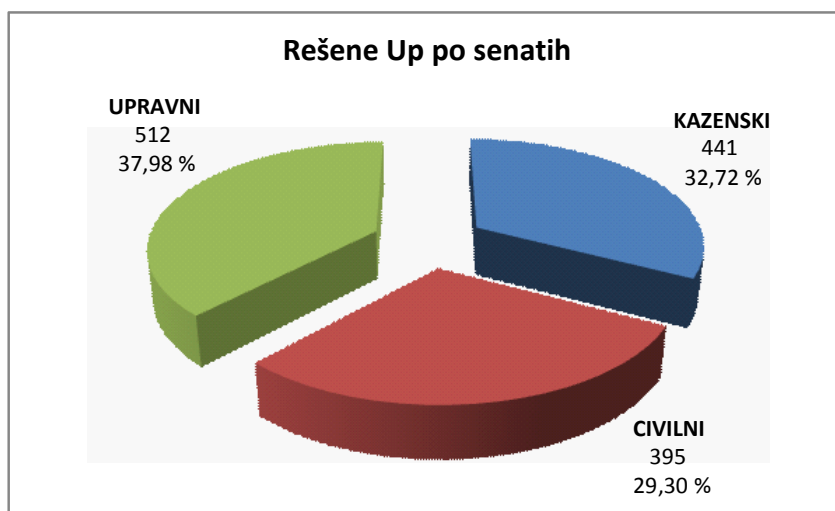
Tako je bilo leta 2009 v 18 primerih (leta 2008 v 15 primerih) ugotovljeno, da zakonske določbe niso v neskladju z Ustavo. Leta 2009 je bila neustavnost zakonskih določb ugotovljena v 21 primerih (leta 2008 v 26 primerih). Pri tem podatki iz preglednice kažejo, da je leta 2009 Ustavno sodišče velikokrat le ugotovilo neustavnost in določilo zakonodajalcu rok za njeno odpravo (14) in manjkrajt razveljavilo zakonske določbe (5). Zgolj ugotovljena neustavnost (praviloma za zakon, ki v času presoje ne velja več) pa je bila zabeležena v 2 primerih. Večkrat kot leta 2008 je bila ugotovljena neustavnost oziroma nezakonitost pri podzakonskih predpisih (11:6).

2. 3. Spori glede pristojnosti

Ustavno sodišče je odločilo o 107 sporih glede pristojnosti (leta 2008 o 41), kar je kar 160,98 % več. Še vedno je velika večina teh sporov (100) s področja prekrškov. Odločanje o tako velikem številu teh sporov pomeni veliko obremenitev za Ustavno sodišče. Zato velja na tem mestu ponovno poudariti, da je glede te pristojnosti nujna sprememba Ustave. Pristojnost odločati o tem, ali zadeva sodi v sodno pristojnost (t. i. kompetenco o kompetenci), je namreč treba vrniti sodstvu, ne pa da o tem, ko gre zgolj za odločanje o uporabi zakona v vsakem posamičnem primeru, odloča v kompetenčnem sporu Ustavno sodišče.

2. 4. Ustavne pritožbe

Leta 2009 je Ustavno sodišče odločilo o 1348 ustavnih pritožbah³. V letu 2008 jih je sicer rešilo 3132, vendar pa je bilo od teh kar 1876 zavrženih tipiziranih ustavnih pritožb s področja prekrškov.

Graf 4: Rešene Up zadeve po senatih

Med rešenimi zadevami ustavnih pritožb že drugo leto zapored prevladujejo ustavne pritožbe, o katerih odloča upravni senat, saj te zajemajo 37,98 % (512:1348). Ustavnih pritožb kazenskega senata je bilo 32,72 % (441:1348), delež ustavnih pritožb civilnega senata pa je znašal 29,30 % (395:1348) celotnega števila rešenih zadev.

³ V tem številu so vključena tudi zavrženja t. i. tipiziranih ustavnih pritožb s področja prekrškov (200 zadev).

Vrsta zadeve	Rešeno	Delež
Prekrški	311	23,07 %
Pravda	254	18,84 %
Drugi upravni spori	163	12,09 %
Kazenska zadeva	130	9,64 %
Denacionalizacija	96	7,12 %
Izvršba	79	5,86 %
Davki	56	4,15 %
Socialni spor	54	4,01 %
Delovni spor	49	3,64 %
Osebna stanja	49	3,64 %
Gospodarski spor	44	3,26 %
Prostorske zadeve	33	2,45 %
Nepravda	12	0,89 %
Zapuščinski postopek	6	0,45 %
Brez spora	4	0,30 %
Zemljiškoknjižni postopek	3	0,22 %
Vpis v sodni register	2	0,15 %
Insolvenčni postopek	2	0,15 %
Ostalo	1	0,07 %
Skupaj	1348	100 %

Tabela 4: Struktura rešenih Up po vrsti zadev

Med zadevami s področja upravnega senata prevladujejo zadeve drugih upravnih sporov⁴. Teh je 12,09 % vseh rešenih ustavnih pritožb. Sledijo ustavne pritožbe s področja denacionalizacije (7,12 %), davkov (4,15 %), socialnih sporov (4,01 %), delovnih sporov ter osebnih stanj (po 3,64 %).

S področja civilnega senata je daleč največ pravnih zadev. Teh je 18,84 % vseh rešenih ustavnih pritožb. Sledijo jim izvršbe s 5,86 % deležem in gospodarski spori s 3,26 % deležem.

Med zadevami kazenskega senata so v večini prekrški. Teh je s 23,07 % tudi največ med vsemi rešenimi ustavnimi pritožbami. Iz podakov o pripadu zadev s področja prekrškov je razvidno, da je Ustavno sodišče v letu 2009 odločilo o številnih ustavnih pritožbah prekrškov, ki jih je prejelo v obravnavo še v letu 2008. Kazenskih zadev je 9,64 % vseh rešenih ustavnih pritožb.

⁴ To so zadeve upravnih sporov, ki niso denacionalizacije, davki, osebna stanja ali prostorske zadeve, ki so samostojne kategorije. Med zadeve drugih upravnih sporov spadajo npr. brezplačna pravna pomoč, carine, ipd.

Leta 2009 je Ustavno sodišče sprejelo v obravnavo 58 ustavnih pritožb, kar pomeni 4,30 % (58:1348) delež glede na rešene ustavne pritožbe v istem letu. Največ ustavnih pritožb je bilo sprejetih v obravnavo s področja kazenskih zadev (12), sledijo pravnomočne zadeve (11), osebna stanja, izvršba in davki (po 6), delovni spori (4), socialni spori in denacionalizacija (po 3), prekrški, drugi upravni spori in gospodarski spori (po 2) ter nepravda (1).

O vseh ustavnih pritožbah, ki so bile leta 2009 sprejete v obravnavo, Ustavno sodišče še ni odločilo, odločilo pa je o nekaterih ustavnih pritožbah, ki so bile sprejete v obravnavo že v prejšnjih letih. Skupaj je odločilo o 63 sprejetih ustavnih pritožbah, pri čemer je bilo v večini primerov, in sicer v 58,73 % (37:63) primerov pritožnikom ugodeno, v drugih primerih pa so bile ustavne pritožbe kot neutemeljene zavrnjene. Največkrat je bilo ugodeno ustavnim pritožbam s področij pravde (8), osebnih stanj (7), zatem kazenskih zadev (5) in delovnih sporov ter davkov (po 4), socialnih sporov (3), drugih upravni sporov in gospodarskih sporov (po 2) ter izvršbe in prekrškov (po 1). Ustavno sodišče je v teh zadevah ugotovilo različne kršitve človekovih pravic, in sicer največkrat kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave (27-krat), kršitev pravice do enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave in pravice do zasebne lastnine (po 3-krat), dvakrat kršitev pravice do obrambe iz 29. člena Ustave ter po enkrat kršitev pravice do sodnega varstva iz 23. člena Ustave, pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave, osebnostnih pravic iz 35. člena Ustave in svobode izražanja iz 39. člena Ustave.

2. 5. Zadevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja

Leta 2009 je Ustavno sodišče odločalo o obeh zadevah za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja, ki ju je prejelo v tem letu. Prva zadeva se je nanašala na Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o odvetništvu, druga zadeva pa na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sistemu plač v javnem sektorju ter Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodniški službi. Ustavno sodišče je v obeh primerih odločalo o tem, ali bi z odložitvijo uveljavitve ali zaradi zavrnitve zakona lahko nastale protiustavne posledice. V obeh primerih je odločilo, da bi z zavrnitvijo zakonov na referendumu nastale protiustavne posledice.

3. Stanje nerešenih zadev

Ob koncu leta 2009 je imelo Ustavno sodišče v delu 1117 zadev. To je približno enako število zadev kot konec prešnjega leta, ko je bilo teh zadev 1045.

Leto	2006	2007	2008	2009	Skupaj
U-I	0	2	53	219	274
Rm	0	0	0	1	1
P	0	0	0	20	20
Up	1	2	73	746	822
Skupaj	1	4	126	986	1117

Tabela 5: Stanje nerešenih zadev po letih prejema

Večina nerešenih zadev (88,27 %) je bila vložena v letu 2009. Najstarejša zadeva, ki jo je imelo Ustavno sodišče še vedno v delu, je bila ustavna pritožba, vložena v letu 2006, ki pa jo je Ustavno sodišče že večkrat obravnavalo na seji, vendar odločitve do konca leta ni sprejelo. Poleg tega je imelo v delu 4 zadeve, ki jih je prejelo leta 2007, in 126 zadev, ki jih je prejelo leta 2008. Vse te zadeve bo Ustavno sodišče v letošnjem letu obravnavalo kot absolutno prednostne zadeve.

4. Pojasnila generalnega sekretarja

V preteklem letu je Ustavno sodišče prejelo 144 vlog, ki so bile opredeljene kot vloge, ki jih po prvem odstavku 21.a člena Zakona o Ustavnem sodišču rešuje generalni sekretar in se vodijo v R vpisniku. Generalni sekretar vložnikom v kratkem času pojasni, zakaj zadeve ni mogoče uvrstiti med zadeve, o katerih je pristojno odločati Ustavno sodišče, in vlagatelja pouči, pod kakšnimi pogoji je mogoče začeti postopek pred Ustavnim sodiščem.

Generalni sekretar je moral udeležencem v postopkih, v katerih niso bili uspešni, velikokrat tudi pojasnjevati, da zoper odločitve Ustavnega sodišča ni mogoče vlagati pritožb, na podlagi katerih bi Ustavno sodišče v končanih zadevah lahko ponovno odločalo.

VI. MEDNARODNO SODELOVANJE

Ustavno sodišče Republike Slovenije daje velik pomen mednarodni izmenjavi stališč in izkušenj za razvoj ustavnega sodstva, zato je tudi v preteklem letu dejavno sodelovalo s tujimi in mednarodnimi sodišči ter mednarodnimi organizacijami. Sodniki in sodnice Ustavnega sodišča ter nekateri svetovalci so se udeležili številnih mednarodnih konferenc in seminarjev, med katerimi je treba posebej omeniti Svetovno konferenco o ustavnem sodstvu, ki je bila organizirana v Južni Afriki in na kateri so delegacije ustavnih sodišč z vsega sveta obravnavale vpliv ustavnega sodstva na družbo in razvoj globalne sodne prakse o človekovih pravicah.

Sodnice in sodniki so se udeležili tudi slovesnosti, ki sta ju ob 20. obletnici delovanja pripravili Sodišče prve stopnje v Luksemburgu (zdaj Splošno sodišče) in Ustavno sodišče Republike Madžarske. V okviru evropskega sodnega dialoga je sodnica Ustavnega sodišča sodelovala v razpravi o postopku predhodnega odločanja v Luksemburgu, pomočnica generalne sekretarke pa se je udeležila 4. konference generalnih sekretarjev ustavnih sodišč v Turčiji.

V okviru rednih letnih srečanj ustavnih sodnic in sodnikov Republike Hrvaške in Republike Slovenije so se sodniki srečali na Plitvicah. Bilateralno mednarodno sodelovanje so poleg tega zaznamovali zlasti uradni obiski delegacij Ustavnega sodišča Portugalske, Evropskega sodišča za človekove pravice in Ustavnega sodišča Avstrije ter obisk delegacije Vrhovnega sodišča Japonske. Ob dnevu ustavnosti je Ustavno sodišče Republike Slovenije kot slavnostni govornik obiskal tudi predsednik Sodišča Evropske unije, prof. dr. Vassilios Skouris.